

3. Munch J. What is fintech and why does it matter to all entrepreneurs [Electronic resource] / Jens Munch // Information portal – “Hot Topics”. – 2016. – Access Mode: <https://www.hottopics.ht/3182/what-is-fintech-and-why-it-matters/>.

4. Definition of fintech in English by Oxford Dictionaries [Electronic resource] // Oxford Dictionaries – Access Mode: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/fintech>.

5. Dorfleitner G. Definition of FinTech and Description of the FinTech Industry / G. Dorfleitner, L. Hornuf, M. Schmitt, M. Weber. – FinTech in Germany. Springer International Publishing AG, 2017. – p. 5-10.

УДК: 336:334.012:338.48

С. Грищенко

serge.grischenko@gmail.com

Київський національний університет технологій та дизайну, Київ

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ СТІЙКОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАСАДАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ VBM

Значення туристичної індустрії як одного з пріоритетних видів економічної діяльності для України, як і інших країн, що мають туристичний потенціал, визначається тим, що ця галузь є джерелом валютних надходжень, створює робочі місця і, таким чином, сприяє підвищенню рівня зайнятості населення, збільшенню надходжень до державного бюджету і покращенню платіжного балансу і ВВП країни, позитивно впливає на рівень добробуту населення. У Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року [1] зазначається: «... внесок туризму до світового ВВП з урахуванням непрямого ефекту становить 10 %, а загальна кількість робочих місць, що прямо або опосередковано стосуються сфери туризму, становить 11 %». Це є свідченням того, що сфери туризму та курортів доцільно розглядати серед основних галузей, які впливають на загальний стан і тенденції розвитку світової економіки.

На розвиток туристичної галузі впливають не лише внутрішні чинники країни, а й чинники глобального характеру, серед яких найбільш значний вплив в останні роки спричинила пандемія COVID-19. Незаконна анексія частини територій України, що відбулася у 2014 році, а з 2022 року – розв'язана РФ війна проти України, спричинили негативні наслідки для багатьох галузей економіки України, серед яких однією з найбільш постраждалих виявилася туристична. Так, відповідно до [2], бюджет України втратив третину надходжень від туризму, а значна частина компаній закрилися, що стало результатом зменшення в'їзного туристичного потоку, скорочення можливостей туристичної індустрії як на внутрішньому, так і на зовнішньому туристичному ринках. Зазначене свідчить про необхідність дослідження чинників, які впливають на умови та перспективи розвитку туристичної галузі України, та пошуку сучасних механізмів фінансування суб'єктів туристичної діяльності.

Так, основними факторами, які впливають на ефективність діяльності та розвиток туристичної сфери країни, є: (1) державна політика та її спрямованість на сферу підприємництва у сфері туризму; (2) стабільність фінансово-економічної системи країни та її вплив на стан і можливості розвитку бізнесу; (3) безпечність середовища для розвитку туризму в країні; (4) якість організації фінансового менеджменту на підприємстві. Рівень та якість системи фінансового менеджменту, на відміну інших – зовнішніх відносно конкретного суб'єкта підприємництва, факторів, доцільно віднести до чинників внутрішнього рівня. Це обумовлює доцільність оптимізації функції фінансового менеджменту туристичного підприємства як головної цілі стратегічного управління на мікрорівні.

Зважаючи на предмет дослідження доцільно більш детально зупинитися на особливостях і сучасних концепціях розвитку фінансового менеджменту загалом та суб'єктів туристичної діяльності зокрема.

Проблеми ефективного фінансового менеджменту знайшли відображення в працях таких закордонних і вітчизняних науковців як: Брейлі Р., Ван Хорн Дж. К., Дачій О., Колас Б., Корінев В., С. Майєрс, М. Міллер, Ф. Модільяні, Шермет. А. та інших. Досить ґрунтовним доцільно визнати дослідження А. Кулінської [3], які присвячено вивченню особливостей фінансового механізму підприємств туристичної сфери. Ю. Верланов у своїй праці [4] надає характеристику фінансового механізму розвитку туризму з позицій місцевого рівня. Н. Коленда характеризує механізм фінансового забезпечення підприємств туризму в координатах реалізації стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону [5]. Автори інших наукових праць фінансування курортно-рекреаційного комплексу розглядають як складову розвитку сфери туризму (О. Дубовікова [6], Г. Костенко та О. Чайковська [7]).

Серед сучасних концепцій менеджменту однією з найбільш популярних в західному світі стала концепція вартісно-орієнтованого управління (Value Based Management – VBM), яка з'явилася на початку 80-х років ХХ ст. і успішно застосовується більшістю закордонних компаній [8]. До переваг застосування даного підходу вчені відносять: позитивні зміни на підприємствах, які впроваджують дану концепцію; сприяння адаптації підприємства до наслідків кризових явищ в глобальній економіці; орієнтацію на досягнення цілей сталого

ефективного розвитку підприємства в умовах динамічності та невизначеності зовнішнього середовища [8, 9]. Сутність управління вартістю бізнесу полягає в забезпеченні двох основних співвідношень [10, с. 37]:

$$\{V_{t2} - V_{t1}\}_0^T > 0,$$

$$\{V_{t2} - V_{t1}\}_0^T \geq k_e,$$

де V_{t1} і V_{t2} – вартість бізнесу на початок (t_1) і кінець (t_2) даного періоду; T – горизонт аналізу або планування діяльності підприємства; k_e – критерій (норма) потенційно можливого зростання вартості бізнесу.

Перше співвідношення являє собою необхідну умову ефективності фінансових рішень щодо управління вартістю бізнесу, а друге – достатню умову. Фінансові рішення, які задовольняють першому співвідношенню, є можливими (прийнятними), а якщо виконуються обидві умови – найбільш ефективними.

Зазначене свідчить про доцільність імплементації даного підходу на підприємствах туристичної індустрії з метою досягнення позитивних змін в усіх сферах діяльності, відновлення їх потенціалу і забезпечення фінансової стійкості. Це можливо вирішити шляхом впровадження системного підходу, розроблення стратегічних заходів і обґрунтування фінансового механізму їх реалізації.

Фінансовий механізм підприємства в праці [10] визначено як багаторівневу ієрархічну систему взаємопов'язаних елементів (методів, важелів, стимулів) та підсистем забезпечення, використання яких спрямоване на досягнення фінансової стійкості та сталого розвитку підприємства, його відтворювальних процесів на підставі збалансованості інтересів усіх груп учасників ринкових відносин.

Фінансовий механізм за умови забезпечення його максимальної дієвості дозволить вирішити проблему досягнення найвищого рівня ефективності управління фінансами туристичних підприємств, впливаючи на чинники вартості бізнесу. На рис. 1 наведено структуру фінансового механізму туристичного підприємства, побудовану за даними [10, с. 31], яку в частині підсистем забезпечення доповнено підсистемами організаційного, матеріально-технічного і кадрового забезпечення.

Рис. 1. Фінансовий механізм туристичного підприємства (удосконалено автором за даними [10, с. 31])

Стосовно проблеми забезпечення ефективної реалізації фінансами підприємств своїх функцій через фінансовий механізм слід акцентувати особливу увагу на оптимізації складу і структури фінансового механізму. У фінансовому механізмі підсистеми забезпечення через важелі і методи діють на фінансові відносини і процеси у сферах операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Це дозволить досягти поставленої мети щодо досягнення стійкого розвитку та зростання вартості туристичного підприємства.

Список літератури

1. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text>
2. Скільки туризм України недоотримав через війну – суми податків. URL: <https://www.rbc.ua/rus/travel/spad-tretinu-stalo-vidomo-skilki-turizm-ukrayini-1678791650.html>
3. Кулінська А. Особливості фінансового механізму державного управління суб'єктами невиробничої сфери (на прикладі туристичної галузі України) // Ефективність державного управління. 2009. Вип.18/19. С.468-476.

4. Верланов Ю. Фінансово-економічний механізм та інструменти політики розвитку туризму в Україні // Наукові праці ЧДУ імені Петра Могили. 2005. Т.38. Вип.25. С.76-85.
5. Коленда Н. Фінансовий механізм забезпечення реалізації стратегічного потенціалу рекреаційної системи регіону // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2008. Вип. IV. Т.2. С.274-282.
6. Дубовікова О. Система фінансування курортно-рекреаційного комплексу // Економіка Криму. 2009. №28. С.36-39.
7. Чайковська О., Костенко Г. Фінансові умови розвитку санаторно-курортних закладів // Торгівля і ринок України. 2009. Вип.28. Т.3. С.320-325.
8. Вартісно-орієнтоване управління фінансами підприємств: Навчальний посібник / Л.А. Костирко, О.О. Терещенко, Р.О. Костирко, О.О. Серета. Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2019. 466 с.
9. Моїсєєв В.В., Домбровська С.О. Переваги та недоліки вартісно-орієнтованого підходу до управління підприємством. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. Випуск 40. 2020. С. 63-67. URL: <https://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/690/678>
10. Стратегічний фінансовий менеджмент : навчальний посібник / Л.А. Костирко, Р.О. Костирко, І.М. Куца, І.О. Тарасенко. – 2-ге вид. перероб та доп. – Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. – 465 с.

УДК 336.2 (477)

А. Олешко, О. Цєпова

oleshko.aa@knutd.edu.ua, alexandra.tzepowa@gmail.com

Київський національний університет технологій та дизайну, Київ

ІННОВАЦІЙНІ ПЛАТІЖНІ СИСТЕМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Ключовою трансформацією на глобальному ринку фінансових послуг є перехід до інноваційних безготівкових грошей, відмова від готівкових розрахунків. У зв'язку із інтеграцією фінансових ринків, і, особливо, створенням єдиного ринку фінансових послуг в країнах Європейського союзу, 1 серпня 2022 року було введено в дію Закон України “Про платіжні послуги”, який спрямований на вдосконалення та інноваційний розвиток ринку платіжних послуг [1].

Відповідно до цього закону платіжна послуга - це діяльність надавача платіжних послуг з виконання та/або супроводження платіжних операцій; платіжна система - система для виконання платіжних операцій із формальними та стандартизованими домовленостями і загальними правилами щодо процесингу, клірингу та/або виконання розрахунків між учасниками платіжної системи.

Платіжні системи функціонують на основі затвердженої сукупності правил, відносин, методик розрахунку, загальних і локальних нормативів, що визначають порядок здійснення фінансових операцій та взаєморозрахунків між її учасниками. Сучасні міжнародні платіжні системи забезпечують безпечну, безперервну і продуктивну роботу та надійне функціонування системи проведення платежів.

Основними елементами платіжних систем є:

організації, що здійснюють переказ коштів та погашення боргових зобов'язань;

договірні відносини, що регламентують способи безготівкових розрахунків;

комунікаційні системи та фінансові інструменти для грошових переказів між суб'єктами економіки [2].

Інноваційні платіжні системи – це електронні платіжні системи, сукупність сучасних процедур, технологічних рішень та інструментів та пов'язаних з ними комп'ютерних мереж, використовуваних для проведення фінансових транзакцій і для передачі засобів між учасниками цієї платіжної системи. Ці системи можуть бути мобільними додатками, онлайн-платіжними платформами, криптовалютами та іншими інноваційними рішеннями.

Система масових платежів в Україні представлена національною системою масових електронних платежів (НСМЕП), в яку входять як і платіжна система, створена НБУ- СЕП, так і інші платіжні системи, створені небанківськими установами.

За даними Національного банку України було визначено перелік важливих об'єктів платіжної інфраструктури в Україні 2022 року. Єдина системно важлива платіжна система - система електронних платежів (СЕП) Національного банку України. Серед важливих платіжних систем зазначено: “MasterCard”; “Visa”; “NovaPay”; “Фінансовий світ”; “Поштовий переказ”.

Порівняно з результатами за 2020-2022 роки загальні обсяги операцій платіжних систем збільшились на 5 млрд дол. США [3; 4]: “MasterCard”: у 2020 році - 94 млрд дол. США та у 2022 році - 82 млрд дол. США; “Visa” у 2020 році - 49 млрд дол. США та у 2022 році - 67,3 млрд дол. США; “NovaPay”: у 2020 році - 4,39 млрд дол. США та у 2022 році - 4,235 млрд дол. США; “Фінансовий світ”: у 2020 році - 1,2 млрд дол. США та у 2022 році - 1,292 млрд дол. США; “Поштовий переказ”: у 2020 році - 1,82 млрд дол. США та у 2022 році - 1,249 млрд дол. США, що засвідчує зростання попиту на використання таких систем.